

KMC
KOORDINAČNO-METODICKÉ CENTRUM
PRE PREVENCIU NÁSILIA NA ŽENÁCH

ZÁKLADNÝ ODHAD NEBEZPEČENSTVA PRÍRUČKA PRE POLICAJTOV A POLICAJTKY PRVÉHO KONTAKTU

Oľga Pietruchová, Andrej Kuruc, Barbora Burajová

2017

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“

Inštitút pre výskum práce a rodiny
Institute for Labour and Family Research

Základný odhad nebezpečenstva
Príručka pre policajtov a policajtky prvého kontaktu

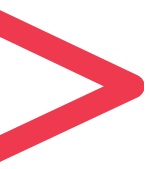
Oľga Pietruchová, Andrej Kuruc, Barbora Burajová

Publikácia bola financovaná z Grantov EHP a Nórska a spolufinancovaná zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky v rámci projektu Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie v rámci programu SK09: Domáce a rodovo podmienené násilie

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“

www.norwaygrants.org

Vydavateľ: Inštitút pre výskum práce a rodiny

Rok vydania: 2017

Rozsah: 23 strán

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

OBSAH

OBSAH	4
1 Úvod.....	5
2 Zásady odhadu nebezpečnosti.....	5
3 Ciele dotazníka.....	6
4 Predpoklady pre využívanie dotazníka v policajnej praxi	6
5 Vedenie rozhovoru pri základnom odhade nebezpečnosti	7
5.1 Identifikácia situácie	7
5.2 Oslovovanie a jazyk	8
5.3 Rešpekt	8
5.4 Vhodné miesto a čas	8
5.5 Osoba dôverníka a jej benefity	8
6 Ako získať dôveru ohrozenej osoby	9
7 Dotazník hodnotenia nebezpečnosti a kladenie otázok	9
7.1 Kedy a s kým realizovať odhad?	9
7.2 Forma realizovania odhadu	10
I. časť: Identifikácia násillia, závažnosť a frekvencia násillia	10
II. časť: Základný odhad nebezpečnosti - otázky.....	13
8 Vyhodnotenie nebezpečnosti	18
8.1 Skóre a miera nebezpečnosti	18
Príloha Návrh Správy	1
Vyhodnotenie rizika ohrozenia v prípadoch rodovo podmieneného a domáceho násillia pri prvom kontakte	1

1 Úvod

Násilie na ženách v párových vzťahoch a domáce násilie sa zvyčajne deje bez svedkov a skryto. V prípadoch násilia zo strany partnera alebo bývalého partnera ide o dlhodobé opakujúce sa konanie odohrávané sa v cykle útoku, ospravedlňovania a sľubov, narastania napätia a opäť útoku. Násilie má tendenciu s každým útokom naberať na intenzite. Ženy zažívajúce násilie a ich deti, jediní svedkovia násilia, môžu zaujímať k násiliu a násilníkovi postoje, ktoré sa zdajú nejednoznačné. Ostatné osoby bývajú presvedčené, že by na ich mieste rozhodovali a konali inak. Aj z týchto dôvodov je dôležité pri zvažovaní ďalšieho postupu a prijímaní opatrení konať odborne, informovane a na základe ustanovených postupov, ktoré zohľadňujú poznatky o násilí na ženách a domácom násilí.

Je potrebné citlivo vnímať a starostlivo posudzovať skutočnosť, že násilné osoby dôverne poznajú ohrozenú osobu a jej pomery, vrátane jej rodiny aj pracoviska, návykov a zvyklostí. To násilníkom dáva moc. Osobitne komplikovaná situácia nastáva v prípade, ak ohrozená osoba - žena má deti a násilník svoj faktický alebo právny vzťah k nim zneužíva na páchanie psychického násilia – nátlak prostredníctvom vyhrážania sa ublížením dieťaťu alebo vyhrážania sa obmedzením či úplným zamedzením styku s dieťaťom. Ženy zažívajúce násilie zo strany svojich partnerov sa obracajú o pomoc najčastejšie v čase útoku alebo bezprostredne po ňom. Tento moment je obvykle ojedinelou príležitosťou pre intervenciu. Ak nie je zodpovedajúcim spôsobom využitá, ženu zažívajúcu násilie a jej deti to na dlhší čas opäť uzavrie v cykle násilia.

Osobitne policajti a policajtky zohrávajú kľúčovú úlohu v ochrane žien zažívajúcich násilie a ich detí. V záujme zvýšenia stíhania trestnej činnosti a zaistenia spravodlivosti, je potrebné, aby obeť dôverovali v schopnosti polície ochrániť ich, zaručiť im bezpečie a spravodlivosť. To však predpokladá, že konanie bude nielen rýchle a efektívne, ale bude v ohrozenej osobe podporovať pocit dôvery a bezpečia. Ženy zažívajúce násilie a obeť domáceho násilia sa budú obracať na políciu a spolupracovať s ňou, ak budú naplnené ich očakávania, že ich skúsenosti nebudú zľahčované, že sa im za konanie násilnej osoby nebude pripisovať spoluvina či priamo vina a konanie polície podporuje cestu do bezpečia. Pretože práve bezpečie je to, čo ženy pre seba a svoje deti hľadajú.

Príručka pre odhad nebezpečenstva je nástroj, ktorým je možné odhadnúť mieru ohrozenia ženy zažívajúcej násilie s ohľadom na rôzne rizikové faktory a prijať zodpovedajúce opatrenia.¹

Mgr. Barbora Burajová, Hlavná manažérka KMC

2 Zásady odhadu nebezpečenstva

- Každá osoba zažívajúca akúkoľvek formu a stupeň násilia má právo na podporu, ochranu a zaistenie bezpečia.
- Pre ženy zažívajúce násilie a obeť domáceho násilia môže byť veľmi náročné hovoriť o ich skúsenosti s násilím, a preto je potrebné nevystavovať ich opakovaným otázkam a postupom. Je vhodné zaistiť, aby bola ohrozená osoba vypočúvaná a informovaná pokiaľ je to možné rovnakou osobou.
- Odhad nebezpečenstva sa realizuje s cieľom kvalifikovane rozhodnúť o ďalšom bezprostrednom postupe v konkrétnom prípade. Cieľom odhadu nebezpečenstva nie je

¹ Príručka spracovaná na základe materiálu vypracované pre KMC Z. André Odhad nebezpečenstva násilia na ženách a na podklade zdrojov, ktoré sú v ňom uvedené.

identifikovať iba prípady, kedy je nebezpečenstvo vysoké ale identifikovať všetky okolnosti, ktoré majú vplyv na bezpečnosť ohrozenej osoby.

- Všeobecne sa odporúča, aby odhad nebezpečenstva, pokiaľ je to možné, robila žena.
- Dôležité je zdieľať informácie zo zrealizovaného odhadu a mať vytvorený postup na zdieľanie.

Riziko je dynamické, vyvíja sa a mení.

Výsledky konkrétneho hodnotenia nebezpečenstva nie sú definitívnym určením ohrozenia života, zdravia, slobody a ľudskej dôstojnosti ohrozenej osoby (rizika). V konkrétnom prípade násilia, je potrebné urobiť ďalší, rozšírený, v rámci vyšetrovania. V prípade opakovania násilia medzi tými istými osobami, je vhodné vrátiť sa k minulým záznamom a pri rozhodovaní o prijímaných opatreniach zohľadniť skutočnosti v nich zaznamenané.

3 Ciele dotazníka

Hodnotenie nebezpečenstva poskytuje policajtom a policajtkám prvého kontaktu (poriadková polícia na obvodných oddeleniach) nástroj na odhad a zváženie miery ohrozenia života, zdravia, slobody a ľudskej dôstojnosti ohrozenej osoby a v prípadoch násilia v rodinách aj ďalších zraniteľných osôb.

Cieľom dotazníka je identifikovať všetky okolnosti, ktoré majú vplyv na bezpečnosť ohrozenej osoby a poskytnúť podklad pre kvalifikované rozhodnutie o ďalšom bezprostrednom postupe, najmä zaistení alebo vykázaní násilníka zo spoločného obydlija. Dotazník je tak nielen hodnotím potrebným k začatiu a vedeniu trestného stíhania násilníka, ale upozorňuje aj na potrebu bezprostrednej ochrany a podpory ohrozenej osobe.

Osvojenie si dotazníka umožní zdieľať jednotné porozumenie nebezpečenstva vo vzťahu k násiliu na ženách a domácejmu násiliu. Jeho využívanie v praxi povedie k štandardizácii postupov a obhájiteľným rozhodnutiam, ktoré sú založené na podkladoch výskumu prípadov násilia na ženách, vrátane vrážd žien.²

V neposlednom rade je dotazník štandardizovaným záznamom o zistených relevantných skutočnostiach, ktoré môžu byť dôležité v prípade opakovania násilia a bude ich možné využiť v budúcnosti

4 Predpoklady pre využívanie dotazníka v policajnej praxi

Predpokladom pre správne využívanie dotazníka je absolvovanie adekvátneho špecializovaného vzdelávania pre policajtov a policajtky, ktoré/í budú odhad nebezpečenstva realizovať. Špecializované vzdelávanie v trvaní min. 16 hodín je možné zabezpečiť prostredníctvom Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násilie.

Súčasťou hodnotenia nebezpečenstva je praktická príručka, ktorá objasňuje, aké sú rizikové faktory násilia na ženách a domáceho násilia. Poskytuje kľúčové porozumenie účelu otázok a objasňuje, prečo sú relevantné, čo majú za cieľ zistiť, aké ďalšie informácie okrem prítomnosti či neprítomnosti rizikového faktora je potrebné zistiť a prečo. Preštudovanie si príručky je predpokladom správneho vyhodnotenia dotazníka. Prvé odhady nebezpečenstva je vhodné

² Logar, R., Marvanová Vargová, B., Rösemann, U., PROTECT - Identifikácia a ochrana žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násilia – prehľadová štúdia. Druhé, revidované vydanie, WAVE, Viedeň 2011. Dostupné na http://www.wavenetwork.org/sites/wave.local/files/wave_protect_slovakian_0309.pdf

realizovať pod supervíziou policajtov a policajtiiek, ktorí majú skúsenosti s dotazníkmi a s témou násilia na ženách, domáceho násilia.

5 Vedenie rozhovoru pri základnom odhade nebezpečenstva

Postavenie osoby ohrozenej násilím je potrebné uznať bez ohľadu na skutočnosť, či bol násilník identifikovaný, zaistený, stíhaný, alebo odsúdený, a bez ohľadu na rodinný vzťah medzi nimi³. Hoci pojem „násilie“ nie vo všeobecných právnych predpisoch SR definovaný, súčasná teória a prax ustálila, že násilie je každá forma ubližovania, prejavu nadvlády, vyhrážania sa, zneužívania moci, fyzického a sexuálneho nátlaku. Násilie sa odlišuje od hádky/ konfliktu. V konflikte sa stretnú rovnocenné strany, kým násilie je, keď jedna strana zneužije prevahu moci. Násilník prežíva moc nad svojou obeťou a častým cieľom násilia je priviesť obeť do bezmocnosti, podrobiť si ju, čo násilníkovi prináša istú formu uspokojenia⁴.

Násilie je nielen protiprávnym činom proti spoločnosti, ale aj porušením individuálnych práv obetí. V pomyselnom trojuholníku medzi ochranou záujmov spoločnosti (trestným stíhaním), násilnou osobou a ohrozenou osobou je potrebné dostatočne zohľadniť osobnú situáciu a okamžité potreby, vek, pohlavie, prípadné zdravotné postihnutie a vyspelosť ohrozenej osoby a zároveň plne rešpektovať jej fyzickú, mentálnu a morálnu integritu. Ženy zažívajúce násilie v párových vzťahoch sú osobitne zraniteľné a to bez ohľadu na skutočnosť, či ide o súčasného alebo bývalého partnera⁵. Je potrebné starostlivo hodnotiť potrebu prijatia osobitných opatrení na ochranu ich záujmov, pretože sú osobitne ohrozené sekundárnou a opakovanou viktimizáciou, zastrášaním a pomstou⁶.

V kontakte s ohrozenou osobou musí byť policajt/policajтка profesionálny a tiež empatický a neobviňujúci. Vypočutie ohrozenej osoby vyžaduje trpezlivosť, pretože v rozhovore o násilí prežíva celú škálu negatívnych pocitov, ktoré jej sťažujú rozprávať o násilí. Je potrebné ju zrozumiteľne poučiť o jej právach a podľa možností aj vysvetliť, aké má možnosti aj mimo trestného konania. Policajt, alebo policajтка nesmie skúsenosť ohrozenej osoby zľahčovať. Posudzovanie jej rozhodnutí a konania, alebo jej osobnosti môže v ohrozenej osobe vyvolať dojem, že je jej pripisovaná vina zato, že je na nej páchané násilie. Ochota ohrozenej osoby spolupracovať pri objasnení násilia je do veľkej miery závislá na tom, či v priebehu kontaktu s ňou nedošlo k opätovnej viktimizácii, teda k obviňovaniu, že nesie vinu za násilie, alebo jej retraumatizácii klientky, požadovaním, aby opakovane popisovala traumatické udalosti, alebo inej ujme.

5.1 Identifikácia situácie

Po príchode na miesto (pri prebratí tiesňového hovoru) je potrebná sa čo najrýchlejšie zorientovať: identifikovať koho a čoho sa ohrozená osoba obáva (v prípade tiesňového hovoru aj či volá ohrozená osoba alebo tretia osoba) a získať informácie o tom, kto je páchatelom násilia, kde sa práve nachádza, kedy/či prichádza domov a pod.

Je vhodné overiť, koľko času má ohrozená osoba na kontakt s vami. V prípade potreby je možné s ohrozenou osobou dohodnúť čas, ktorý je bezpečný na jej kontaktovanie. V niektorých prípadoch

3 Ods. 19 prvá veta Preambuly

4 Uznesenie NS SR zo dňa 15.10.2012, sp. zn. 5 M Cdo 10/2012

5 ods. 17, 18, 38 a 57 Preambuly Smernice o obetiach

6 ods. 55, 56 a 61 Preambuly Smernice o obetiach

môže byť vhodné dohodnúť si s ohrozenou obeťou signál, ktorý môže byť pre políciu znamením, že je násilník v blízkosti alebo, že násilie eskaluje.

5.2 Oslovovanie a jazyk

Namiesto označovania ženy pojmom ohrozená alebo poškodená je pred ňou vhodné používať výraz „žena zažívajúca násilie“. V prípade priameho adresovania ženy je vhodné ju oslovovať menom. Slovo obeť sa spája s pasivitou, neschopnosťou vlastnými silami riešiť svoju situáciu. O násilnej osobe možno hovoriť ako o „násilníkovi“, prípadne k nemu referovať menom, alebo ako bude chcieť žena zažívajúca násilie. Je možné priamou otázkou na ženu zistiť, ako si želá byť oslovovaná a ako si želá, aby bol pomenovaný násilník.

Vždy je potrebné hovoriť, či ohrozená osoba dostatočne rozumie úradnému jazyku a nie je potrebné zabezpečiť tlmočenie.

V kontakte so ženou pri označovaní konkrétnych osôb rešpektujte či sú ženského alebo mužského rodu (rodovo vyvážený jazyk): napr. ex-partner/ex-partnerka, partner/partnerka, člen/členka rodiny, kolega/kolegyňa a pod.

5.3 Rešpekt

Prejavenie uznania skúsenosti s násilím a rešpektu, dôvery v slová ohrozenej osoby a vyjadrenie podpory upevnia v ohrozenej osobe presvedčenie, že polícia chráni pred násilím a konanie policajtov a policajtiok môže pomôcť riešiť jej situáciu.

K základným pravidlám patrí ohrozenú osobu nijak neobviňovať, neposudzovať za to, čo urobila či naopak neurobila, nespochybňovať jej slová, ani skutky. Je neprijateľné brať ju na zodpovednosť za násilie, ktoré zažila, rovnako ako akékoľvek naznačovanie, že si násilie zaslúžila sama svojím správaním. Zľahčovanie či zosmiešňovanie skúsenosti s násilím alebo ohrozenej osoby a spochybňovanie jej potrieb, sú taktiky, ktoré uplatňuje násilník na spochybnenie ohrozenej obeť a jej uvedenie do bezmocnosti. Polícia musí konať na ochranu ohrozenej osoby, preto je potrebné sa vyhnúť čomukoľvek, čo ju oslabuje.

5.4 Vhodné miesto a čas

Pokiaľ je to možné, spýtajte sa pred vypočutím ohrozenej osoby, kde sa cíti najviac príjemne a bezpečne. Môže byť pre ňu lepšie, ak bude vypočutá doma a nie na policajnom útvare. Na druhej strane, niektoré môžu mať strach hovoriť doma. Zvážte, či nie je vhodné realizovať vypočutie v zdravotníckom zariadení, alebo v bezpečnom ženskom dome, či poradenskom centre.

Osoby ohrozené partnerským násilím najlepšie vedia, ktorý čas je vhodný a bezpečný na ďalší osobný i telefonický kontakt s políciou. Napríklad dlhšia neprítomnosť doma môže vyvolať u násilníka podozrenie a vystupňovať násilie, pre ohrozenú osobu môže byť bezpečnejšie telefonovať z určitého miesta alebo len v určité časy, prípadne s cudzieho prístroja.

Pri každom kontakte s ohrozenou osobou sa pýtajte, či má deti a kde sú. V prípade šetrenia na mieste sa osobne presvedčte, kde sú deti a v akom sú stave.

5.5 Osoba dôverníka a jej benefity

Po príchode na miesto vždy oddelte násilníka a ohrozenú osobu. Pokiaľ je to možné, na policajnom útvare vedte rozhovor na to v určenej miestnosti, tak, aby ho nič nerušilo za prítomnosti len nevyhnutného počtu iných ľudí. V žiadnom prípade nevypočúvajte ohrozenú osobu za prítomnosti násilníka. Ideálne by rozhovor mali viesť skúsená, alebo skúsený policajt a policajtko vytrénovaní v komunikačných zručnostiach a v téme násilia na ženách a domáceho násilia. Pri zásahu na mieste, ak sú tam deti, je potrebné sa osobne presvedčiť o tom kde a v akom sú stave, a v prípade potreby kontaktovať orgán sociálno-právnej ochrany.

Informujte ohrozenú osobu o práve prizvať si dôverníčku. Prítomnosť blízkej osoby alebo špecializovanej pracovníčky na problematiku násilia na ženách môže podporiť prácu polície. Umožnite ohrozenej osobe kontaktovať Národnú linku pre ženy (0800 212 212), asistencia poradkýň môže pomôcť presnému hodnoteniu nebezpečenstva. Umožnenie uvedených spôsobov podpory môže pomôcť ohrozenú osobu upokojiť, zvýšiť jej pocit bezpečia a dôvery.

6 Ako získať dôveru ohrozenej osoby

Upokojiť ohrozenú osobu a získať so jej dôveru je predpokladom pre úspešné hodnotenie nebezpečenstva a prijatia zodpovedajúcich opatrení a ďalšieho postupu. Prejavte ohrozenej osobe a jej skúsenosti s násilím uznanie, rešpekt, dôveru v jej slová a podporu.

Príklad: „Sme tu pre vás, už vám nič nehrozí, ste v bezpečí. S riešením podobných situácií máme skúsenosti, dôležité je, aby ste sa trošku upokojili. Verím, že situácia, v ktorej ste je ťažká a nepríjemná. Verím, že sa necítite dobre, ale môžete nám dôverovať, chceme vám pomôcť a spoločne môžeme nájsť riešenie situácie“

Predstavte ohrozenej osobe účel odhadu nebezpečenstva. Dôležité je pýtať sa citlivo.

Príklad: „Cieľom mojich otázok, nie je obviňovať vás prečo ste doteraz neriešili svoju situáciu, ale zorientovať sa vo vašej situácii. Niektoré otázky môžu byť pre vás intímne a odpovedať na ne môže byť zložité. Pýtajte sa, ak nerozumiete otázke. Ja vám možno budem dávať nejaké príklady, ale to neznamená, že to tak musí byť aj vo vašej situácii.“

Uistite ohrozenú osobu, že dôvodom pýtania sa otázok je zaistenie ochrany a bezpečia pre ňu a prípadne pre jej deti, ak ich má.

Príklad: „Mojim cieľom je zaistiť vám a deťom bezpečie, preto sa musím oboznámiť s vašou situáciou. Pri odpovedaní na otázky máte k dispozícii koľko času budete chcieť. Ak nebudete chcieť odpovedať nemusíte, ale čím lepšie vieme, čo sa vám deje, tým lepšie vám môžeme pomôcť.“

Užitočné vety na úvod:

- „Som tu pre vás, aby som pomohol, nie aby som vás posudzoval, alebo obviňoval.“
- „Ak nesprávne pochopím, čo ste mi povedala, prosím povedzte mi to. Chcem vedieť o vašej situácii čo najviac a chcem to vedieť správne.“
- „Ak sa budete cítiť nepríjemne a nebudete vládvať, prosím povedzte mi, alebo ukážte mi znak stop (jedna roku hore).“
- „Aj keď si myslíte, že už niečo viem, aj tak mi to povedzte.“
- „Ak si nie ste istá odpoveďou, prosím povedzte mi, že nie ste si istá predtým ako odpoviete.“
- „Ak mi budete niečo opisovať, pamätajte na to, že som tam (pri tom) nebol. Čím viac mi poviete o tom, čo sa vám stalo, tým lepšie pochopím, čo sa stalo a môžem vám pomôcť.“
- „Nech mi poviete čokoľvek, alebo mi nebudete vedieť odpovedať, nebudem sa na vás hnevať ani nebudem z vás sklamaný.“
- „Rozprávajte len o veciach, ktoré sú pravdivé a ktoré sa skutočne stali.“

7 Dotazník hodnotenia nebezpečenstva a kladenie otázok

7.1 Kedy a s kým realizovať odhad?

Základný odhad nebezpečenstva realizujú príslušníci a príslušníčky poriadkovej polície pri prvom kontakte s ohrozenou osobou. Odhad nebezpečenstva je potrebné vždy realizovať pri prvom

kontakte s ohrozenou osobou, či už keď sa na vás obráti telefonicky, osobne na obvodnom oddelení, alebo pri zásahu na mieste činu.

7.2 Forma realizovania odhadu

Základný odhad nebezpečenstva má formu dotazníka. Hodnotí (váži) hlavné rizikové faktory, ktoré boli v súlade s odbornými poznatkami i mnohoročnými skúsenosťami identifikované ako zásadné pre závažné násilie a bezpečnosť ohrozenej osoby.

Odhad nebezpečenstva zohľadňuje:

1. vnímanie nebezpečenstva ohrozenou osobou,
2. históriu násilia,
3. prítomnosť závažných okolností,
4. formy a vzorce násilia
5. prítomnosť rizikových faktorov na strane násilníka.⁷

Použitie dotazníka nesmie byť mechanické. Dotazník je podkladom pre vedenie pološtruktúrovaného rozhovoru, prostredníctvom ktorého je nielen možné zhromaždiť informácie ale aj lepšie porozumieť situácii ohrozenej osoby.

Okrem hlavnej otázky uvedenej v dotazníku je potrebné sa pýtať aj na ďalšie doplňujúce otázky súvisiace s jednotlivými rizikovými faktormi. V niektorých prípadoch môže byť vhodnejšie sa hlavnú otázku nepýtať priamo, ale použiť na identifikáciu váženého kritéria len doplňujúce otázky, prípadne iné vhodné otázky. Kladením doplňujúcich je možné zistiť konkrétnejšie informácie užitočné pre presnejšie vyhodnotenie nebezpečenstva, zároveň poskytujú ohrozenej osobe poskytnúť presnejšie informácie, rozpamätať sa na dôležité aspekty a vyjadriť sa zrozumiteľne.

I. časť: Identifikácia násilia, závažnosť a frekvencia násilia

Identifikácia násilia slúži na zistenie toho, ako dlho trvá násilie vo vzťahu, aké formy má a malo v minulosti a ako často k nemu dochádza. Cieľom je zistiť v akom štádiu cyklu násilia sa ohrozená osoba nachádza, aká je dynamika násilia a či intenzita násilia má v čase stúpajúcu tendenciu.

1. Ako dlho trvá Váš vzťah s násilníkom?
2. Ako dlho trvá násilie vo vašom partnerskom vzťahu?

Doplňujúce otázky:

- Aká je frekvencia násilia za posledný polrok?
- Aká je frekvencia násilia za posledný rok?
- Zažívate násilie (alternatívy):
- Prvýkrát?
- Denne?
- 2-6x za týždeň?
- raz za týždeň?
- 2-3x za mesiac?
- raz za mesiac?

⁷ WAVE, De Montfort University, Coordinated Action Against Domestic Abuse (CAADA), PROTECT II - Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012. Dostupné na: http://www.wavenetwork.org/sites/default/files/protectii%28slovak%29final%28july2012%29_0.pdf

- raz za 6 mesiacov?
3. Aké formy násillia zažívate? Opíšte ich.

Doplňujúce otázky:

- Zažívate fyzické násillie⁸?
- Použil voči vám facky, surovo vás strká alebo vami trasie?
- Ťahal vás za vlasy alebo vás silno pritlačil?
- Udieral vás niekedy alebo pichal nejakým predmetom? Akým?
- Použil zbraň alebo sa vyhrážal, že ju použije?
- Niekorý násillníci svoje obete pália, napríklad cigaretami. Nestalo sa to aj vám?
- Možno ste veľmi unavená. Bránil vám niekedy násillník v spánku?
- Môžete kedykoľvek opustiť dom/byt bez vedomia násillníka?
- Škrtil alebo dusil vás násillník?
- Zažívate psychické násillie?⁹
- Kričí na vás alebo vám nadáva?
- Ako sa k vám správa v iných situáciách, viac vás chváli alebo kritizuje? Kritizuje vás za vedenie domácnosti, starostlivosť o deti? Ako často?
- Vyhrážal sa vám niekedy násillník, že vás zabije ak ho opustíte?
- Obávate sa, že ak odídete, vezme vám deti, pretože tým hrozil?
- Hrozil niekedy, že ak ho opustíte, tak ublíži sebe?
- Máte obavy, čo si o vás myslí rodiny a okolie, pretože vás ohovára (bláznivá, psychicky chorá)?
- Stalo sa už, že ste trpeli pre jeho žiarlivosť?
- V takýchto situáciách, ničí alebo poškodzuje hodnotné osobné veci?
- Zažívate sociálne násillie?¹⁰
- Obťažuje vás neustálymi telefonátmi, sms správami či podobne?
- Dostali ste niekedy výhražný list alebo správu?
- Ako je to cez deň, keď ste v práci (s deťmi) – kontroluje vás? Sleduje vás vonku?
- Máte osobný kontakt s príbuznými a priateľmi? Ako často bez prítomnosti násillníka? Mali ste už možnosť sa niekomu zdôveriť? Prečo nie (má na to vplyv násillník)?
- Kontroluje vám telefón, poštu? Môžete použiť kedykoľvek auto?
- Študujete alebo pracujete? Nie? A chceli by ste? Bráni vám násillník v možnosti pracovať/študovať?
- Zažívate ekonomické násillie?¹¹
- Máte prístup k hotovosti?
- Máte prístup k bankovému účtu?

8 Fyzické násillie je akékoľvek násillie fyzickej povahy s následným spôsobením bolesti alebo poranenia, ohrozujúce telesnú integritu obete, ktoré zahŕňa najmä facky, bitie pästou alebo predmetom, popálenie, dusenie, topenie, udieranie hlavy obete o stenu, hádzanie tvrdých predmetov do obete, porezanie alebo dopichanie obete a pod.

9 Psychické násillie je násillie s cieľom kontroly, zastrašenia a spôsobenia psychickej ujmy obete. Zahŕňa najmä konanie spočívajúce v znevažovaní alebo ponížovaní na verejnosti alebo v súkromí, zakazovanie opustiť obydľie alebo zamykanie v obydľí, zámerné vyvolávanie obáv alebo zastrašovanie, hrozba násillia alebo hrozba ublíženia na zdraví niekomu, o koho sa obeť stará alebo je obeti blízkou osobou.

10 Sociálne násillie je také správanie, ktoré má za cieľ obeť izolovať. Patrí sem napríklad bránenie v styku s rodinou alebo priateľkami a priateľmi, uzamknutie v byte, zablokovanie telefónu a podobne.

11 Ekonomické násillie je násillie s cieľom kontroly obete zahŕňa najmä zabraňovanie partnerom v nezávislom rozhodovaní o spoločných financiách alebo vlastných financiách, zakazovanie pracovať mimo domu alebo vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť.

- Ako si financujete vaše potreby, máte vlastný príjem? Ako financujete chod domácnosti a starostlivosť o deti? Prispieva násilník na chod domácnosti a starostlivosť o deti?
 - Máte možnosť rozhodovať o použití peňazí? Niekedy muži chcú, aby žena preukazovala účtenkami aj bežný výdavok, deja sa to aj vám?
 - Neprehováral vás, aby ste dala súhlas k pôžičke (hypotéke)? Ako vás prehováral, použil vyhrážky, nátlak?
 - Obávate sa, že bude ničiť majetok? Stalo sa to už niekedy?
 - Zažívate sexuálne násilie?¹²
 - Počas trvania vzťahu, nenapadol vás aj sexuálne?
 - Nútil vás niekedy násilník k sexu? Ako?
4. Striedajú sa vo vašom vzťahu fázy napätia, výbuchu a medových týždňov? Prebieha násilie v cykle?

Doplňujúce otázky:

- Prosím uveďte, čo si myslíte, že môže násilník urobiť Vám, alebo Vaším deťom, blízkym v najbližšom období.

Násilie v partnerských vzťahoch nie je jednorazovou udalosťou, ale sa opakuje, trvá dlhý čas a časom sa stupňuje. Násilie začína najprv jemnejšími, verbálnymi formami a prerastá do ohrozenia zdravia a napokon aj života.

Pre násilie na ženách v partnerských vzťahoch a domáce násilie je typické striedanie štyroch fáz, ktoré sa cyklicky opakujú. Takýto cyklus môže zo začiatku trvať viac než rok. S postupom času sa môže skrátiť tak, že sa opakuje každý týždeň/deň. Napokon fáza medových týždňov úplne vypadne a zostane len cyklus napätia, výbuchu a popretia. Je dôležité určiť, ako sa jednotlivé ako dlho jednotlivé fázy trvajú a ktoré sú prítomné. Ak trvajú len krátko a prípadne nie je prítomná fáza medových týždňov, vypovedá to o tom, že násilie a nebezpečenstvo má stúpajúcu tendenciu.

Fáza budovania napätia

Táto fáza môže trvať niekoľko minút až niekoľko mesiacov. Násilník navodzuje drobnými incidentmi verbálneho, emocionálneho či fyzického charakteru atmosféru strachu. Časom stúpa ich intenzita a frekvencia. Násilník vyhľadáva zámienky na agresiu, prejavuje sa viac agresívne, žiarlivo. Ohrozená osoba a jej deti sa v tomto štádiu doslovne „snažia byť neviditeľné“, neurobiť chybu, vychádzať vo všetkom v ústrety a zároveň sa pripravíť na fázu výbuchu.

Fáza výbuchu

Napätie, ktoré sa navršilo počas prvého štádia nie je viac udržateľné a typicky nasleduje útok. Spúšťačom je vždy vnútorné rozpoloženie násilníka, i keď sa navonok môže zdať, že príčinou bolo konanie či správanie sa ženy alebo detí. To je však len zámienka a klam. Výbuch je deštruktívny, ide o samotný akt násilia, ktoré môže mať rozličnú intenzitu a trvanie. Môže byť mierny alebo silný, môže trvať niekoľko minút alebo dní. Rozhodnutie opustiť násilníka môže kedykoľvek spôsobiť výbuch násilia, ktoré môže byť veľmi intenzívne.

Fáza popretia

Násilník aj ohrozené osoby majú tendenciu podceňovať alebo zľahčovať násilie, ktoré sa udialo. Násilník popiera, že má nejaký problém. Ženy buď predstierajú, že sa vôbec nič nestalo alebo

¹² Sexualizované násilie (často pomenované ako sexuálne násilie) je neželaný akt sexuálnej povahy vynútený hrozbami, zastrašovaním alebo fyzickou silou vrátane nútenia k takémuto aktu s násilníkom alebo druhými osobami a sledovania pornografických materiálov.

minimalizujú dôsledky a tvrdia, že sa to už určite nikdy nestane - sú to obranné mechanizmy ľudskej psychiky na vyrovnanie sa s traumatickými zážitkami.

Fáza medových týždňov

V tejto fáze je prítomné najmenšie napätie a hrozí najmenšie nebezpečenstvo. Často ju charakterizuje milujúce správanie – násilník sa správa kajúcne, ospravedlňuje sa, sľubuje, kupuje kytice, rodinné výlety, pomáha v domácnosti a pod. Žena zažíva muža, do ktorého sa zamilovala. Je to strategický krok násilníka, ktorým potláča potenciálne snahy zo vzťahu odísť, prípadne znižuje podporu okolia tomuto kroku. Ak žena vo fáze výbuchu konala na svoju ochranu a ochranu detí, v tejto fáze sa môže k násilníkovi vrátiť, vezme späť návrh na rozvod manželstva, trestné oznámenie a snaží sa veci urovnať. V tejto fáze je pre ňu bez podpory veľmi ťažké rozhodnúť sa pre ukončenie vzťahu.

Napriek tomu, že ohrozené osoby prechádzajú cyklom násilia, nemusia si byť uvedomovať striedanie jeho fáz a rozpoznať, že násilie nabera na intenzite. Policajt alebo policajtká, má príležitosť objasniť ohrozenej osobe zákonitosť striedania fáz a ich následnosť a upozorniť ju tak, že násilie sa bude s najväčšou pravdepodobnosťou opakovať.

Identifikácia cyklu, intenzity a aktuálnej fázy násilia poskytne polícii možnosť prijať opatrenia podľa aktuálnej situácie. Napríklad môže byť identifikovaná potreba v určitom časovom horizonte opäť kontaktovať ohrozenú osobu alebo si iným spôsobom overiť situáciu (napr. preventívne hliadky v blízkosti obydliá). O takýchto možnostiach ohrozenú osobu informujte pri prvom kontakte a overte si, čo bude vhodné pre jej bezpečnosť.

II. časť: Základný odhad nebezpečenstva - otázky

Faktory vzťahujúce sa k situácii ženy a jej rodiny

1. Cítite sa ohrozená ďalším násilím zo strany násilníka (meno páchatel'a)?

Otázky majú za cieľ zistiť, z čoho má ohrozená osoba strach v súvislosti s násilníkom a čo by jej násilník mohol urobiť. Pri otázkach o tom, čo by násilník mohol urobiť a čoho je schopný, je dôležité komunikovať náležitým spôsobom a ohrozenú osobu nevystrašiť.

Doplňujúce otázky:

- Kto vás ohrozuje? Ako sa volá?
- Je to len jedna osoba? Ako sa volajú ďalšie osoby, ktoré vás ohrozujú? Kde bývajú?
- Čo by vám násilník mohol urobiť?
- Čoho je ešte podľa vás schopný?

2. Ste tehotná, alebo máte dieťa mladšie ako 1 rok?

Tehotenstvo a prítomnosť nemluvňata zvyšuje nebezpečenstvo pre ohrozenú osobu. Približne 30% prípadov partnerského násilia na ženách začína v období tehotenstva žien. Násilie počas tehotenstva je rizikový faktor pre závažné a smrteľné ohrozenie. Prítomnosť detí vždy zvyšuje nebezpečenstvo násilia pre ženu a môže hroziť aj deťom. Overte si vždy situáciu detí. Dokonca platí, že čím vyšší počet detí v domácnosti, tým vyššie je nebezpečenstvo násilia. Ak v domácnosti žije/ú spoločne nevlastné dieťa/deti násilníka, zvyšuje pravdepodobnosť femicídy.

Doplňujúce otázky:

- Ste tehotná?
- Kedy by sa malo dieťa narodiť? Aký je odhadovaný termín pôrodu?
- Bola zo strany násilníka úmyselne napadnutá do oblasti brucha?

- Vie váš gynekológ alebo gynekologička o tehotenstve a domácom násilí?
 - Stalo sa vám, že ste nedonosili dieťa v dôsledku správania násilníka? Za akých okolností?
 - Máte dieťa mladšie ako 12 mesiacov?
 - Máte deti? Koľko máte detí? Sú z tohto vzťahu alebo z predchádzajúcich?
 - Má násilník voči nim rodičovskú zodpovednosť?
3. Odišli ste, alebo pokúšali ste sa odísť od násilníka (meno páchatela) počas uplynulých 12 mesiacov?

Odchod ženy z násilného vzťahu je významný rizikový faktor, ktorý vedie k závažnej ujme či femicide. Aspoň v takomto časovom horizonte je potrebné zvážiť osobitnú podporu pre ohrozenú osobu.

Otázky ohľadne odchodu z násilného vzťahu je zvlášť dôležité klásť citlivo a dbať na to, aby nedošlo k obviňovaniu ohrozenej osoby za to, že neodišla alebo neodišla skôr a pod. Môže byť užitočné výslovne prejavíť rešpekt voči tomu, čo ohrozená osoba urobila doteraz na ochranu seba a svojich detí, bez ohľadu na to, či odišla/neodišla, uvažuje/neuvažuje o odchode.

Pokiaľ ohrozená osoba odišla z obydľia, je pravdepodobné, že násilník, rodina alebo priatelia sa budú pýtať na polícii na jej súčasné miesto pobytu. Tieto informácie musia zostať utajené a môžu byť oznámené len osobám, ktoré ohrozená osoba určí. Je dôležité byť pri tom obozretní a nabádať k obozretnosti aj ohrozenú osobu. Primárnym záujmom, je bezpečie ohrozených osôb a osoby, ktorým sú informácie poskytnuté, ich môžu násilníkovi, či už schválne alebo náhodne prezradiť.

Doplňujúce otázky:

- Odišli ste alebo ste sa pokúsili o odchod od násilníka za posledných 12 mesiacov?
 - Kedy ste odišli od násilníka? (v prípade, že odišla)
 - Práve ste odišli alebo plánujete odísť od násilníka?
 - Hrozí vám násilník niečím v prípade, že by ste odišli? Čím? Máte z takýchto vyhrážok strach?
 - Kto vás môže podporiť v odchode z násilného vzťahu?
 - Ako je to u vás v rodine, ako dôležité je udržanie vzťahu pre vašich príbuzných?
 - Ste nejako závislá na násilníkovi, napríklad finančne alebo inak? Máte nejaké zdravotné problémy, ktoré vám bránia opustiť vzťah?
 -
4. Dopúšťa sa násilník (meno páchatela) podľa vás aj násilia na deťoch a/alebo iných blízkych osobách?

Výskyt násilia voči iným členom/členkám domácnosti je potrebné brať vážne. Je možné, že násilie na deťoch nie je brané vážne, ale zneužívanie a zanedbávanie detí ide väčšinou ruka v ruke s násilím na ženách. O násilníckych sklonoch násilníka vypovedá aj história potenciálneho násilia na ex partneroch alebo domácich zvieratách.

Doplňujúce otázky:

- Kto iný v rodine je ešte ohrozený násilníkom? Ako sa správa voči svojim rodičom, súrodencom?
- Viete o tom, že bol v minulosti násilný alebo je násilný voči iným ľuďom, komukoľvek z rodiny?
- Ublíži mu násilník domácim zvieratám, je k nim krutý?
- Ublížoval v minulosti násilník aj predchádzajúcim partnerkám?
- Koľko detí žije s vami v domácnosti? Aké sú ich mená a vek? Správa sa k niektorému dieťaťu inak ako k ostatným a ako? Ku ktorému? A ako odlišne sa správa k (meno dieťaťa)? A k (meno dieťaťa) má aký vzťah? Ako to funguje medzi (meno dieťaťa) a (meno násilníka)?
- Čo si myslíte, že môže násilník urobiť vašim deťom?

Faktory vzťahujúce sa k formám a vzorcom násilia (charakteristika násilného vzťahu)

5. Viedol súčasný násilný čin k zraneniu, úrazu, ujme, alebo došlo k ublíženiu na zdraví v minulosti?

Otázka sa týka dôsledkov násilia, zistenie súčasných a minulých zranení (pohmoždenín, pomliaždenín, rezných, sečných, bodných rán alebo tržných rán, poškodeniam kostí či kĺbov v dôsledku násilia a pod.). S ohľadom na rozsah súčasných poranení a ich závažnosť je potrebné opätovne zvážiť, či nie je potrebné lekárske ošetrenie. História zranení poukazuje na vysokú pravdepodobnosť, zvyšovania intenzity nasledujúcich útokov. V súvislosti s históriou násilia je vhodné identifikovať lekárske záznamy a správy z ublíženia, a ak hrozí riziko ich straty alebo zničenia, zaistiť ich ako dôkazy.

Doplňujúce otázky:

- Ste niekde zranená? Čo vás bolí?
 - Ak máte pocit, že potrebujete lekárske ošetrenie povedzte mi to prosím.
 - V minulosti, aké zranenia ste utrpeli zo strany násilníka?
 - Boli ste ošetrená u lekára? Máte záznam z ošetrenia? Máte k dispozícii lekársku správu?
6. Deje sa násilie vo vzťahu k vám a/alebo vašim blízkym čoraz častejšie? Zhoršuje a stupňuje sa násilie?

Vzostup závažnosti a frekvencie násilia patria k najvýznamnejším rizikovým faktorom pre závažné a potenciálne smrteľné útoky. Je potrebné identifikovať prípadné stupňovanie násilia zmapovaním rozsahu násilia, frekvencie útokov, prípadnými zmenami vzorcov násilného správania v čase. Predchádzajúci násilný útok je veľmi efektívnym indikátorom ďalšieho. V 35% domácností sa tak stane do piatich týždňov od prvého násilného činu. Násilný čin, ktorý sa stal posledný nemusí byť tým najhorším.

Doplňujúce otázky:

- Kedy došlo k poslednému násiliu?
 - V čom bol tento násilný útok horší ako ten predošlý?
 - Ako sú vaše zranenia/ujma (napr. na majetku) v ťažšie v porovnaní s predchádzajúcimi?
 - Aký najhorší násilný čin sa udial? Aké najhoršie zranenia/ujmu ste utrpeli? Na koho ste sa v tomto/ týchto prípadoch obrátili? Boli tieto násilné činy oznámené na polícií?
 - Zhoršuje a stupňuje sa násilie?
 - Koľko násilných činov sa udialo za posledných 12 mesiacov?
7. Prenasleduje vás násilník (meno páchatela), pravidelne vás kontaktuje (telefón, e-mail), obťažuje Vás?

Prítomnosť prenasledovania poukazuje na závažné nebezpečenstvo až ohrozenie života žien a ich detí. Hoci si toho ohrozená obeť nemusí byť vedomá, život jej a detí môže byť vysoko ohrozený. Násilník prenasledovaním zintenzívňuje snahu o kontrolu obeť, je pravdepodobné, že tak koná, pretože sám cíti ohrozenie svojej moci nad obeťou. V týchto prípadoch vždy hrozí nebezpečenstvo intenzívneho fyzického násilia aj s následkami smrti. K prenasledovaniu často dochádza práve v čase odchodu alebo po ňom, ale môže sa vyskytovať i v rámci vzťahu. Prenasledovateľom treba venovať pozornosť, lebo sú veľmi nebezpečnou skupinou. Správanie spojené s prenasledovaním a obsesívne myslenie sú vysoko prepojené.

Doplňujúce otázky:

- Ak sa cítite prenasledovaná, aké prostriedky násilník využíva?
- Ako často po odchode vás násilník kontaktuje? Potuluje sa okolo Vás, vo Vašom okolí?
- Ako často vám násilník telefonuje, posielal textové či emailové správy?
- Ako často Vám násilník posielal listy, odkazy, prípadne darčeky? Ako je to v období výročí alebo narodenín vašich alebo detí?
- Ktoré iné osoby, vrátane detí, o vás (vašom pobyte, situácii) informujú násilníka? Uvedte mi príklad, keď ich násilník zámerne na to naviedol?

- K akým útokom došlo počas prenasledovania?
8. Ohrozoval vás násilník (meno páchatel'a) zbraňou, alebo násilník (meno páchatel'a) vlastní zbraň alebo má prístup k zbrani?

Použitie zbrane alebo vyhrážanie sa jej použitím, alebo vlastníctvo zbrane je rizikovým faktorom pre závažné až smrteľné nebezpečenstvo zo strany násilníka. I keď sú najnebezpečnejšie strelné zbrane, je potrebné zväžiť všetky potenciálne zbrane, čiže napríklad aj nože, nebezpečné predmety rôzneho druhu, ktoré násilník má či môže mať a potenciálne môže použiť. Tieto informácie sú významné aj vzhľadom na nebezpečenstvo hroziace policajtom a policajtkám, ktorí/é môžu vstupovať do domácnosti či prichádzať do kontaktu s násilníkom.

Doplňujúce otázky:

- Aké zbrane alebo iné predmety použil násilník s cieľom vám ublížiť?
 - Hrozil vám niekedy násilník použitím zbraní? Akých?
 - Zahŕňal posledný násilný čin použitie zbrane/í? Akých?
 - Vlastní násilník nejaké zbrane? Vlastní násilník strelnú zbraň?
 - Má násilník prístup k zbraniam prostredníctvom priateľov, známych alebo svojho zamestnania?
 - Absolvoval násilník vojenský výcvik alebo výcvik bojových umení?
9. Vyhrážal sa vám násilník (meno páchatel'a), že zabije vás alebo vaše deti, či iných blízkych ľudí a verili ste mu?

Vyhrážanie sa zabitím je významným rizikovým faktorom. Je dôležité nepodceňovať vyhrážky a bližšie preskúmať vážnosť situácie. Vyhrážky majú vždy za cieľ vzbudiť strach v ohrozenej osobe a prostredníctvom strachu ju ovládnuť alebo prehľbiť ovládanie. Ak je cieľom vyhrážok zabitím, zabránenie odchodu ohrozenej obete alebo prinútenie ju vrátiť sa k násilníkovi, je nebezpečenstvo ohrozenia života ohrozenej osoby, jej detí a i násilníka veľmi vážne.

Doplňujúce otázky:

- Čím sa Vám násilník vyhráža?
 - Ak sa vyhrážal zabitím, ktorých osôb sa to týkalo? Verila ste mu?
 - Ako sa násilník vyhrážal, že Vás či niekoho iného zabije?
 - Komu inému povedal násilník, že Vás či inú osobu zabije?
10. Robí vám násilník (meno páchatel'a) veci sexuálneho pôvodu, ktoré si neželáte, alebo vám fyzicky ubližujú, alebo niekomu inému?

Ďalším rizikovým faktorom je sexuálne násilie, ktoré je často vyskytujúcou sa formou domáceho násilia. U žien, ktoré zažívajú sexuálne útoky, je pravdepodobnejšie, že sú v dôsledku domáceho násilia vystavené vážnejším zraneniam a opakovanému týraniu. Závažnému násiliu často predchádza vyhrážanie sa. Cieľom je zistiť, či dochádza k sexuálnemu násiliu a k akému typu sexuálneho zneužívania je žena zažívajúca násilie vystavená. Treba mať na pamäti, že znásilnenie, sexuálne zneužívanie a zastráňovanie nemusia byť ženou takto rozoznávané. Je preto dôležité, aby ste hovorili so ženou zažívajúcou násilie otvorene o rôznych formách sexuálneho zneužívania, ktoré by mohla zažívať. Keď identifikujete typ/typy sexuálneho zneužívania, ktoré žena zažíva, je potrebné opýtať sa na podrobnejšie informácie ohľadne násilných incidentov.

Celkovo sa môže javiť ako náročné pýtať sa ženy otázky súvisiace so sexuálnym násilím. Pokiaľ ide o prvý kontakt s ňou, je možné začať napríklad takto: Mnoho žien, s ktorými som v minulosti hovorila, spomínali, že im ich partner/ex-partner robil alebo hovoril veci sexuálneho charakteru, ktoré im boli nepríjemné alebo im fyzicky ubližovali. Stalo sa Vám to niekedy?

Následne môžete s klientkou veľmi citlivo preskúmať, ktoré typy sexuálneho zneužívania sa jej môžu týkať:

- Používa násilník nátlak a zastrašovanie, prípadne nejaké zbrane, k dosiahnutiu sexuálneho styku?
- Používa násilník sexuálne urážky?
- Spôsobuje vám násilník nechcené sexuálne dotyky, vrátane použitia predmetov?
- Spôsobuje vám násilník počas sexuálneho styku bolesti?
- Sú sexuálne zneužívané aj deti?
- Vystavuje násilník Vás a/alebo deti pornografickým materiálom?
- Odmieta násilník bezpečný sex a použitie antikoncepcie?
- Zneužíva Vás násilník prostredníctvom robenia sexuálnych fotiek a videonahrávok? Zastráša ju, že ich zverejní, ukáže jej priateľom/priateľkám, rodine, v práci?
- Núti ju k sexuálnemu styku s inými osobami alebo k prostitúcii?

Faktory vzťahujúce sa k násilníkovi

11. Bol násilník (meno páchatel'a) v minulosti trestaný alebo postihovaný kvôli násilnému správaniu?

Pokiaľ sa násilník dopustil už v minulosti trestných činov/priestupkov súvisiacich s domácim násilím, dopustí sa ich pravdepodobne znova. Výskyt násilia voči deťom či iným členom/členkám domácnosti je tiež potrebné brať vážne, pretože môže byť len špičkou ľadovca, ktorá v skutočnosti poukazuje na rozsiahlejšie vzorce násilného správania. Páchatelia s históriou násilia predstavujú zvýšené nebezpečenstvo, a to aj v prípade, že v minulosti nešlo o násilie voči blízkej osobe. Na druhej strane netreba podľahnúť mýtu, že páchatelia partnerského násilia sú zvyčajne všeobecne násilní.

Niekedy môže polícia z iných zdrojov vedieť, že násilník, je/bol aj páchatel'om iného násilia ako násilia v partnerských vzťahoch alebo domáceho násilia. Ohrozená osoba však o tom nemusí vedieť. Preto opatrne zvážte, či je vhodné informovať dodatočne ohrozenú osobu s ohľadom na jej bezpečie.

Doplňujúce otázky:

- Aké mal násilník iné problémy s políciou alebo súdmi? Viete o tom viac, povedzte mi o tom.
12. Mal násilník (meno páchatel'a) v uplynulom roku problémy s liekmi (na predpis alebo inými), drogami, alkoholom alebo psychické ťažkosti, ktoré mu spôsobovali problém viesť bežný život (pokús o samovraždu)?

Problémy súvisiace s drogami alebo alkoholom nepredstavujú príčinu, ani ospravedlnenie násilia. Sú však rizikovým faktorom, pretože požívanie drog a alkoholu, znižuje sebaovládania násilníka. Ohrozená osoba môže mať obavy, že odhalenie násilia pred rodinou, priateľmi/priateľkami alebo aj políciou či úradmi, poukáže na problém s drogami či alkohole a to prehĺbi doterajšiu traumatizáciu a stigmú. Keďže sa však s užívaním drog alebo alkoholu spája zvýšené nebezpečenstvo femicídy a závažného ublíženia na zdraví, je potrebné zistiť, či sa za uplynulý rok prejavili u násilníka vážne problémy v súvislosti s požívaním ilegálnych drog, alkoholu alebo liekov na predpis, najmä ak mu znemožňovali viesť bežný život a narúšali jeho zdravie, vzťahy, prácu a pod.

Akékoľvek psychické problémy, ktoré by násilníkovi znemožňovali viesť bežný spoločenský život, sú rizikovým faktorom. Domnienka, že psychické ochorenie je príčinou násilia je mýtom. Ak násilník trpí depresiami či má samovražedné sklony (pokúsil sa o samovraždu, má samovražedné myšlienky, vyhrožuje sa samovraždou alebo má sebaškodujúce správanie) jeho vnímanie nedotknuteľnosti života môže byť relativizovaná aj vo vzťahu k životu iných nielen vlastnému. To preto predstavuje zvýšené nebezpečenstvo prípady vraždy a následnej samovraždy.

Doplňujúce otázky:

- Aké drogy alebo alkohol násilník požíva? Ako to ovplyvňuje jeho správanie a konanie?
- Aké má ťažkosti, ak nemá prístup k alkoholu/drogám?
- Aké boli násilníkovi diagnostikované psychické choroby?
- Aká liečba je mu poskytovaná vzhľadom na túto diagnózu (napr. psychoterapia alebo lieky...)?
- Aké zmeny nastali v poslednej dobe v psychickom zdraví násilníka?
- Aké sú ďalšie spúšťače násilného správania?
- Trpí násilník depresiami?
- Má násilník samovražedné sklony, čiže pokúsil sa v minulosti o samovraždu/ má(l) samovražedné myšlienky, vyhráža(l) sa samovraždou alebo má(l) sebapoškodzujúce správanie?
- Aké silné sú vaše obavy, že násilník spácha samovraždu? Prečo? Hrozí nebezpečenstvo aj iným?

8 Vyhodnotenie nebezpečenstva

Výsledky dotazníka nepredstavujú definitívne vyhodnotenie nebezpečenstva. Pri akýchkoľvek výsledkoch odhadu nebezpečenstva je potrebné ešte vziať do úvahy celkový profesionálny úsudok. Vysoké skóre nebezpečenstva násilia¹³ má byť dôvodom na zaistenie alebo vykávanie zo spoločného obydlija. Ale aj v prípade nižšieho skóre môže mať policajt alebo policajтка vážne obavy o život, zdravie, slobodu a ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby a v prípadoch násilia v rodinách aj ďalších zraniteľných osôb. Je veľa možných príčin, prečo vyhodnotenie nebezpečenstva nedosiahlo kritické skóre podľa odpovedí ohrozenej osoby. Príkladom sú extrémny strach ohrozenej osoby, kultúrne a spoločenské bariéry prehovoriť, jazykové bariéry či hrozba, že jej alebo deťom hrozí väčšia ujma z iných dôvodov ako je násilie. Mimoriadne dôležitá je história násilia a polícia by ju mala overovať v prípade opakovaných hlásení z vlastnej iniciatívy najmenej za posledných 12 mesiacov. Ak aj v prípadoch jednotlivých incidentov hodnotenie nebezpečenstva nebolo významné pri komplexnom pohľade na históriu násilia – dynamiku cyklu a tendenciu intenzity násilia, je vhodné prehodnotiť postup polície.

Dôležitou súčasťou práce polície je manažment bezpečia ohrozenej osoby. Polícia má v tomto smere významné oprávnenia spočívajúce v:

- Odstránení nebezpečenstva: väzobné stíhanie násilníka alebo vykávanie násilníka zo spoločného obydlija;
- Podpore úniku pred nebezpečenstvom: premiestnenie ohrozenej osoby na bezpečné miesto napr. do bezpečného ženského domu;
- Znížení nebezpečenstva: plánovanie bezpečia ohrozenej osoby spolu s ohrozenou osobou a/alebo v spolupráci so špecializovanou organizáciou, monitorovanie situácie, použitie ochranných prostriedkov ako napr. zákaz priblíženia;
- Akceptovaní nebezpečenstva: poučenie ohrozenej osoby a možnostiach ochrany a podpory špecializovanými organizáciami.

8.1 Skóre a miera nebezpečenstva

Vysoké riziko: 10 a viac kladných odpovedí

¹³ Napríklad v prípade nástroja na odhad nebezpečenstva Dash risk checklist for identification of high risk cases of domestic abuse, stalking and honour-based violence používaného vo Veľkej Británii, ktorý tvorí prílohu tohto dokumentu, je za vysoké skóre považovaných 10 odpovedí „áno“.

Ak bolo označených 10 a viac odpovedí áno, ide o vážne ohrozenie. Potencionálna ohrozujúca udalosť je viac ako pravdepodobná a následky by mohli byť vážne. V prípade telefonického hlásenia je treba vyslať hliadku na miesto činu s cieľom zaistiť páchateľa. Osobitnú pozornosť treba venovať prípadom, ak sa identifikuje prítomnosť ublíženia na zdraví, vlastníctvo zbrane a prítomnosť detí.

Zaistenie páchateľa a jeho väzobné stíhanie a/alebo vykázanie zo spoločného obydlija sú pri takto hodnotenom nebezpečenstve primerané. Posúdenie činu ako priestupku je neprípustné.

Tento stupeň rizika má byť oznámený aj ohrozenej osobe. Vždy informujte ohrozenú osobu o dostupných špecializovaných organizáciách, zvážte, či bezpečie jej a jej detí nevyžaduje asistenciu pri ich vyhľadaní a kontaktovaní. Vždy ohrozenej osobe oznámte číslo Národnej linky pre ženy 0800 212 212.

Stredné riziko: 6 - 10 kladných odpovedí

Ak bolo označených 6 - 10 odpovedí áno, prípad je v súčasnosti spojený s kritériami stredného rizika. Sú identifikovateľné znaky rizika, alebo vážneho ohrozenia. V prípade ak násilník vlastní zbraň treba po príchode na miesto činu zbraň zneškodniť. Ak sú prítomné deti, treba kontaktovať sociálno-právnu ochranu a konzultovať s ňou situáciu.

V prípade, ak možno očakávať útok na život, zdravie, slobodu alebo obzvlášť závažný útok na ľudskú dôstojnosť, najmä s ohľadom na predchádzajúce takéto útoky, je potrebné využiť oprávnenie policajta vykázať osobu zo spoločného obydlija.

Tento stupeň rizika má byť oznámený špecializovanej organizácii alebo Národnej linke pre ženy, tie môžu kontaktovať ohrozenú osobu v záujme jej podpory.

Ak ohrozená osoba nechce podniknúť kroky, ktoré odporúčate v záujme jej ochrany, vrátane spolupráce s políciou, je vhodné uznať, že jej situácie nie je ľahká a nikto by nemal zažívať násilie. Informujte o potrebe monitorovať nebezpečenstvo, pretože je dynamické a môže dôjsť k opakovaniu útoku či zvýšeniu jeho intenzity. Zdôraznite, že je úlohou polície ochraňovať pred násilím a ohrozená osoba by mala kontaktovať políciu, ak dôjde k zvýšeniu nebezpečenstva alebo hrozbe násilím či násiliu.

a zneužívanie a že existuje podpora a pomoc zvonku. Je dôležité mať na pamäti, že riziko je dynamické a malo by byť monitorované. Je tiež dôležité zdôrazniť, že polícia môže byť a mala by byť kontaktovaná v prípade nebezpečenstva. Vždy informujte ohrozenú osobu o dostupných špecializovaných organizáciách, zvážte, či bezpečie jej a jej detí nevyžaduje asistenciu pri ich vyhľadaní a kontaktovaní. Vždy ohrozenej osobe oznámte číslo Národnej linky pre ženy 0800 212 212.

Štandardné riziko: menej ako 6 kladných odpovedí

Ak bolo označených 0 – 5 odpovedí áno, prípad je v súčasnosti spojený s kritériami štandardného nebezpečenstva. Pokiaľ ohrozená osoba nemá záujem podať trestné oznámenie, uznajte, že jej situácia nie je ľahká a nikto by nemal zažívať násilie. Informujte o potrebe monitorovať nebezpečenstvo, pretože je dynamické a môže dôjsť k opakovaniu útoku či zvýšeniu jeho intenzity. Zdôraznite, že je úlohou polície ochraňovať pred násilím a ohrozená osoba by mala kontaktovať políciu, ak dôjde k zvýšeniu nebezpečenstva alebo hrozbe násilím či násiliu.

Vždy informujte ohrozenú osobu o dostupných špecializovaných organizáciách, zvážte, či bezpečie jej a jej detí nevyžaduje asistenciu pri ich vyhľadaní a kontaktovaní. Vždy ohrozenej osobe oznámte číslo Národnej linky pre ženy 0800 212 212.

Príloha Návrh Správy

Vyhodnotenie rizika ohrozenia v prípadoch rodovo podmieneného a domáceho násilia pri prvom kontakte

1. Základné informácie o prípade (vyplní sa na základe výsledkov rozhovoru)			
Meno a priezvisko ohrozenej osoby (ženy zažívajúcej násilie):			
Meno a priezvisko násilníka:			
Správu vyhotovil/-a:			
Deti v domácnosti	☐ áno	☐ nie	
História násilia na žene v partnerskom vzťahu/domáceho násilia? (na základe záznamov)	☐ áno TK	☐ nie	
	☐ áno PK	☐ nie	
História násilia na žene v partnerskom vzťahu/domáceho násilia? (na základe tvrdení ohrozenej osoby)	☐ áno	☐ nie	
Bolo potrebné lekárske ošetrenie ohrozenej osoby/osôb	☐ áno	☐ nie	
Aký je riziko ohrozenia násilím (súhrn výsledkov časti 3)	☐ bezprostredné	☐ vysoké	☐ stredné
Bol násilník zaistený/zadržaný?	☐ áno	☐ nie	
Ak nie, prečo? (stručne popíšte dôvody)			
Bol násilník vykázaný z obydlia?	☐ áno	☐ nie	
Ak nie, prečo? (stručne popíšte dôvody)			
Existujú zdravotné záznamy z ošetrenia v prípade zranení, ublíženia na zdraví?	☐ áno	☐ nie	

2.	Identifikácia páchaného násilia (vyplní sa na základe rozhovoru s ohrozenou osobou)			
	Ako dlho trvá váš vzťah s násilníkom?	počet rokov:	počet mesiacov:	
	Ako dlho trvá násilie vo vašom partnerskom vzťahu?	počet rokov:	počet mesiacov:	
	Aké formy násilia zažívate?			
	▪ fyzické	☐ áno	☐ nie	
	▪ psychické	☐ áno	☐ nie	
	▪ sexuálne	☐ áno	☐ nie	
	▪ ekonomické	☐ áno	☐ nie	
	▪ sociálne	☐ áno	☐ nie	
	Aká je frekvencia násilia?	☐ denne	☐ raz za týždeň	
		☐ 2-6x za týždeň	☐ raz za mesiac	
		☐ 2-3x za mesiac	☐ raz za 6 mesiacov	
		☐ prvýkrát	☐ iné	
	Striedajú sa vo vašom vzťahu fázy napätia, výbuchu a medových týždňov? Priebeha násilie v cykle?	☐ áno	☐ nie	
3.	Dotazník rizika ohrozenia (otázky kladené ohrozenej osobe zažívajúcej násilie)			
č.	Otázka	Odpoveď (áno = 1 bod, nie= 0 bodov)	Váha (závažnosť otázky)	Počet bodov (odpoveď x váha = počet bodov)

1.	Cítite sa ohrozená ďalším násilím zo strany násilníka?	☐ áno	☐ nie	1	
2.	Ste tehotná, alebo máte dieťa mladšie ako 1 rok?	☐ áno	☐ nie	2	
3.	Odišli ste, alebo pokúšali ste sa odísť od násilníka počas uplynulých 12 mesiacov?	☐ áno	☐ nie	2	
4.	Dopúšťa sa násilník podľa vás aj násilia na deťoch a/alebo iných blízkych osobách?	☐ áno	☐ nie	2	
5.	Viedol súčasný násilný čin k Vášmu ublíženiu na zdraví resp. zraneniu, úrazu, ujme, alebo došlo k ublíženiu na zdraví v minulosti?	☐ áno	☐ nie	2	
6.	Deje sa násilie vo vzťahu k vám a/alebo vašim blízkym čoraz častejšie, zhoršuje a stupňuje sa násilie?	☐ áno	☐ nie	2	
7.	Prenasleduje vás násilník pravidelne, kontaktuje vás (telefón, e-mail), prenasleduje a/alebo Vás obťažuje?	☐ áno	☐ nie	1	
8.	Ohrozoval vás násilník zbraňou alebo vlastní zbraň alebo má prístup k zbrani?	☐ áno	☐ nie	2	
9.	Vyhrážal sa vám násilník , že zabije vás alebo vaše deti, či iných blízkych ľudí a verili ste mu?	☐ áno	☐ nie	1	
10.	Robí vám násilník veci sexuálneho pôvodu, ktoré si neželáte, alebo vám fyzicky ubližujú, alebo niekomu inému?	☐ áno	☐ nie	1	
11.	Bol násilník v minulosti trestaný alebo postihovaný kvôli násilnému správaniu?	☐ áno	☐ nie	1	
12.	Mal násilník v uplynulom roku problémy s liekmi (na predpis alebo inými), drogami, alkoholom alebo psychické ťažkosti, ktoré mu spôsobovali problém viesť bežný život (pokus o samovraždu)?	☐ áno	☐ nie	1	
Spolu (dosiahnutý počet bodov, max: 18 bodov)					

Vyhodnotenie dotazníka

Bezprostredné riziko ohrozenia násilím: viac ako 10 bodov

Vysoké riziko ohrozenia násilím: 6 - 10 bodov

Stredné riziko ohrozenia násilím: 0 - 5 bodov

Poznámky:

Vlastný profesionálny úsudok:

Dátum:

Útvar:

Číslo:

Podpis policajta/policajtky:

Dátum:

Podpis nadriadeného:

Odhad nebezpečenstva pridelený k:
